

Antoaneta IORDACHE

Victor Rebengiuc, spectacolul...

Versiunea scenică a lui Felix Alexa concentrează destul de serios textul lui Arthur Miller, **Moartea unui comis-voiajor**, astfel încât faimoasa dramă americană în două acte și un recviem își consumă problematica într-o reprezentatie adaptată, ca timp, obișnuințelor spectatorului bucureștean, cel cu ochii pe ceas. Pesemne, nu doar din această pricină, traiectoria comis-voiajorului nu mai adastă în "zilele de altădată", ce explicau cumva pe îndelete evoluția stării de neînțelegere dintre bătrânul și ostenitul Willy și fiii săi. Din versiunea de spectacol au dispărut, cu alte cuvinte, o serie de personaje și de scene (în care dramaturgul se întorcea în trecutul familiei Loman), scene și personaje dezvoltând progresiv, amănunțit tema complicatelor tensiuni familiale, sau înfățișând fragmente de viață domestică în care accentul auctorial cădea asupra Lindei Loman, momente despre vecinătate, ambianță, mentalități etc. Felix Alexa vine cu un concentrat de text preocupat să fixeze atenția asupra a ceea ce face să se întâmple dezzechilibrarea finală a lui Loman și, implicit, a familiei sale. "Acum și aici" suntem plasați într-un prezent – strict al familiei Loman – asupra căreia se răstoarnă consecințe, cu bruschețe, cu mare rapiditate, și unde lucrurile "șuieră" în linie dreaptă, ca spre centrul unei ținte de tir, spre Willy Loman. Formula aceasta de abordare contiază pe capacitatea actorilor de a complini, printr-o interpretare încordată la maximum, atât biografia personajelor, cât și (dificultate suplimentară a întregii distribuții) scenariul sensurilor larg articulate în pânza inițială a textului. Dar sigur că, dintre toate figurile scenice, comprimarea hotărâtă de regizor își răsfrânge cel mai puternic prolegomena și riscurile asupra comis-voiajorului, a cărui teribilă goană printre repere utopice spre eșec nu mai are ocolișuri și aproape nici un spațiu de respiro. Practic, versiunea scenică/viziunea spectaculară a lui Felix Alexa se susține în mod esențial pe alura și performanța actorului Victor Rebengiuc (dincolo de orice eventuale discuții despre tratamentul aplicat piesei, orice întrebări, posibile, despre atenuarea unor elemente de suport psihologic-conflictual, existente în fila originară a dramei, ca și dincolo de motivațiile ce se pot găsi pentru tăieturile operate). Știind piesa pe dinafară (și recitind-o "cu creionul în mână", avertizat de reducția produsă), descoperi, odată aflat în sală densitatea sferei rolului, faptul că spectacolul "își lasă prinse" pe rând părțile virtualmente semnificative în sfera rolului interpretat de Victor Rebengiuc. Comis-voiajorul are, măsurat, ceva din fiecare dintre ceilalți, ceva din mirajul existențial și frământările celorlalți: combustia este însă peste limită, în cazul acestui Willy Loman de la Bulandra, și înțelegi astfel ce anume proiectează definitiv personajul în afara vârtejului de care sunt măcinate, deopotrivă, și toate celelalte. Montarea profită de pe urma decorului, video-proiecțiilor, costumelor în a configura distanța de comunicare între "orașul supraînălțat pe beton" populat de "oameni importanți" și alveola de subzistență a celor "gri", "categoria Loman", trăitori de la baza teoreticei scări sociale, ale cărei trepte conduc numai norocoșii până în vârful piramidei. Laitmotivul fricii de a nu face față, de a nu reuși să se propulseze în "lumea de sus", de care de fapt ar fugi spre zone cu "aer liber", dramatismul identitar, deruta, viețuirea în stare de perplexitate – tot acest corolar de nefericiri de fond și de context ale individului oarecare contemporan plasat la marginea

Șerban PAVLU și Marius CHIVU

Șerban PAVLU, Victor REBENGIUC, Marius CHIVU și Mariana MIHUȚ

lucirilor societății de consum, sortit să nu le atingă, transpare limpede în montare (și, doveditor, nu mai putea fi vorba despre o dramă specifică societății americane, de pe la 1949). Atât Șerban Pavlu (*Biff*), cât și Marius Chivu (*Happy*), fiii lui Loman sunt marcați subliniat (în ciuda dezacordurilor cu tatăl) de același complex; în aceasta variantă de punere în scenă, problema incapacității lor de a reuși nu mai ține atât de influența educației paterne, cât de asemănarea cu “marele pierzător” din piesă, adică de o seamă de date de structură și de destin. *Linda Loman* (Mariana Mihuț) pare singurul personaj care știe asta. Cine sunt fiii ei, de ce nu vor găsi ceea ce caută, ce “soluție bună” a găsit, a descoperit, a inventat tristul, întristătorul *Willy*, după ce toate soluțiile muncite, imaginare vreme de o viață s-au dovedit ridicole, simple utopii, fără vreo legătură cu mersul realităților. Turnura interesantă a rolului e marcată de cel puțin două momente deosebite: la înfruntarea cu îndărătnicul *Biff*, și la final, în scurtul monolog de văduvă. Din punctul meu de vedere, distribuția acoperă în proporție notabilă ecuația dată. Claudiu Stănescu (*Ben*), Dan Aștilean (*Howard*) reușesc să ofere o reflectare expresivă, prin personajele lor, consistentei zădărnicii ce-l urmărește pe *Willy Loman* dinspre două dimensiuni deodată, cea a închipuirii compensative, cea a lumii concretului deloc îndurător. Profesionale și aparițiile de mai mică întindere. Însă, per total, Victor Rebegiuc este spectacolul dinăuntrul montării de la Teatrul Bulandra.

Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra” – Moartea unui comis-voiajor de Arthur Miller. Traducerea: Ioana Ieronim, versiunea scenică: Felix Alexa. Regia, ilustrația muzicală și lighting design: Felix Alexa. Decor: Mihai Păcurar. Costume: Doina Levintza. Video: Mihai Păcurar/Mihai Sibianu. Cu: Victor Rebegiuc (*Willy Loman*), Mariana Mihuț (*Linda*), Șerban Pavlu (*Biff*), Marius Chivu (*Happy*), Claudiu Stănescu (*Ben*), Dana Dogaru (*Femeia*), Dan Aștilean (*Howard*), Valentin Popescu, Sabina Posea, Alexandra Murăruș, Amelia Ursu. Data premierei: 4 aprilie 2008.

Constantin Paraschivescu

Clinica de azi

Un pavilion semicircular, cu boltă, închipuind parcă o colivie uriașă și luminoasă, translucidă, cu silueta unui bărbat uscățiv (că-i numeri coastele), cu mustați, barbă și sâni (c-așa-i în *vis*), stând gol și alb, din ghips sau cine știe ce, picior peste picior pe un soclu, ca statuie emblematică, reprezintă decorul spectacolului cu piesa ***Clinica*** de Adrian Lustig, conceput ca o veselă otheadă de scenografa Elena Cozlovski. E pavilionul unei clinici subvenționate de americani, unde se petrece acțiunea de, să-i zicem, recuperare a bolnavilor mintali, nu grav, nu periculoși, dar totuși atinși de imaterialul virus al alienării. Conștienți și cu un iz de „dă-i în măsă” pe normalii care se descurcă încurcându-i până la anihilare pe ceilalți care n-au această însușire. Nebuni...? „Prezumția de sănătate mintală e mai subțire decât prezumția de nevinovăție”, spune Adrian Lustig în prezentarea din caietul-program, sub titlul „Jocul de-a nebunii”; „Sănătoși sunt nebunii care n-au clacat încă. Nebunii sunt sănătoșii care și-au pierdut răbdarea” (Hm!). De pe soclu, imobilizat, personajul